

Monumentnummer*: 525307

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 21 mei 2002
Kadaster deel/nr 82912/79

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Delft		Delft		Zuid-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Koningsplein	81 A	A		2611 XG	Delft		
Koningsplein	83			2611 XG	Delft		
Kadastrale gemeente*		Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel	
Delft		B				2834	
Delft		B				2833	

Omschrijving**

Inleiding

Uit 1909-1910 daterend SCHOOLGEBOUW van de Delftsche Schoolvereniging, voormalig weeshuis voor jongens en meisjes. De bouw van een nieuw weeshuis was noodzakelijk omdat de wezen niet meer konden worden gehuisvest in het oude kloostergebouw aan de Oude Delft. Het in opdracht van het bestuur van het "Weeshuis der Gereformeerden binnen Delft" gestichte gebouw is een ontwerp van de architect A. van der Lee, die het bouwde in een typisch vroeg twintigste-eeuwse Overgangsstijl. De entree wordt geflankeerd door keramische, door de beeldhouwer en T.H. hoogleraar A.W.M. Odé ontworpen en door de plateelfabriek de Porceleyne Fles vervaardigde reliëfs met de afbeelding van de wezen Jan Kemp (links) en Mina Osendarp. Het weeshuis kreeg in 1923 tevens de functie van SCHOOL toen een deel van het gebouw door architect E. Elout werd verbouwd en vervolgens werd verhuurd aan de een jaar eerder opgerichte Delftsche Schoolvereniging. De DSV vestigde er een school voor bijzonder lager onderwijs op vrijzinnig godsdienstige grondslag, voorbereidend voor middelbaar en gymasiaal onderwijs en in eerste instantie voornamelijk bestemd voor de kinderen van werknemers van de Gist- en Spiritusfabriek, van Calvé en van de hoogleraren van de Technische Hogeschool. In 1926 vertrokken de wezen en werd het gebouw verbouwd en in zijn geheel als school ingericht. Een drietal door de regenten van het weeshuis geschonken glas-in-loodramen in het trappenhuis verwijzen nog naar deze gebeurtenis. In de oorlogsjaren is het gebouw in

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gebruik geweest door de Duitse bezetter. Aantekeningen op de muren van een als munitieopslagplaats gebruikte trapkast herinneren hier nog aan. In 1992 is de dakruiter hersteld en herplaatst. Het gebouw heeft in de afgelopen decennia meerdere ingrijpende verbouwingen ondergaan, waarbij onder meer de oorspronkelijke ruimteindeling is veranderd en verlaagde plafonds zijn aangebracht. In het inwendige zijn derhalve alleen van belang het goed bewaard gebleven voorste, evenwijdig aan de straat staande bouwdeel en de oorspronkelijke, voorste delen van de dwarsvleugels. De rest is voor de bescherming van rijkswege van ondergeschikt belang, evenals de uit het zicht staande geveldelen rondom het binnenterrein, de achterste delen van de zijgevels en de achterzijde.

Omschrijving

Het voormalige weeshuis is opgetrokken in schone baksteen die is verlevendigd met hardsteen, gele verblendsteen en geglaazuurde keramische details met reliëf. Het gebouw heeft een samengestelde plattegrond en staat onder met tuiles du Nord gedekte schild- en zadeldaken met uitkragende, op gesneden klampen rustende, geprofileerde gevel-/daklijsten aan de oorspronkelijke bouwdeelen. De representatieve, iets teruggerooide symmetrische voorgevel heeft een middenrisaliet met puntgevel en brede hoekrisalieten voor de zij-dwarsvleugels, waarin zich oorspronkelijk de regenten- (begane grond links) en de regentessenkamer (begane grond rechts) bevonden. De boven een hardstenen plint en trasraam van klinkers staande voorgevel wordt horizontaal geleed door hardstenen lijsten en bevat rechtgesloten vensters met roedenverdeling in de onder strekken staande bovenramen. De door middel van diverse lijsten horizontaal gelede middenrisaliet heeft een entreepartij met een diep in de gevel staande dubbele paneeldeur onder een vijfdelig, met glas-in-lood ingevuld rondboog-bovenlicht. De deur staat tussen een hardstenen onderbouw en halfronde hoekzuiltjes, waarop hardstenen lijsten rusten. Tussen deze lijsten en de dunne, over de gehele breedte van de voorgevel doorgetrokken hardstenen cordonlijst zijn de boog en de gevel rijk versierd met keramische tegels en twee boognissen met eveneens in keramiek uitgevoerde hoogreliëfs van in rondboognissen staande wezen. Tussen de cordonlijst en een waterlijst ligt een tegeltableau met het opschrift 'DELFTSCHE SCHOOLVEREENIGING'. Op de waterlijst, die eveneens over de gehele gevelbreedte doorloopt, liggen de ook uit hardsteen vervaardigde onderdorpels van drie, door smalle gemetselde penanten van elkaar gescheiden verdiepingsvensters. Aan weerszijden van deze driedelige vensterpartij staat een met een Ionisch kapiteel van zandsteen bekroonde pilaster met aan weerszijden een uitgemetselde rand. De voor een steekap staande geveltop bevat een boven een hardstenen lijst, in een driehoekig veld met uitgemetselde omlijsting met hardstenen hoekstenen staand, rond oeil-de-boeuf. Op het dak recht boven de risaliet staat een dakruiter met een zich verjongende, met zink beklede onderbouw met uitkragende profiellijst, waarboven een koepeldakje rust op gedraaide houten kolommen en een geprofileerde kroonlijst. De dakruiter wordt bekroond door een windwijzer met zeemeermin.

De vensters op de begane grond in de drie-assige gevelpartijen aan weerszijden van de risaliet hebben samengestelde ramen en hardstenen onderdorpels. Deze liggen op een waterlijst, die het trasraam afdekt. De met gele steen verlevendigde borstwering van de verdiepingsvensters ligt tussen de cordon- en de waterlijst. De verdiepingsvensters zijn gelijk aan die op de begane grond, maar staan onder uitgemetselde randen en tussen pilasters als die aan het risaliet. Uit de dakschilden boven voornoemde geveldelen steekt een houten dakkapel, die is voorzien van een driedelig venster met een getoogd middenraam met roedenverdeling, met zink beklede wangen en een geprofileerde kroonlijst. De voor de dwarsvleugels staande hoekrisalieten hebben hardstenen hoekblokken aan het trasraam en vensters als de verdiepingsvensters in de middenrisaliet. De verdiepingsvensters staan ook hier tussen door Ionische kapitelen beëindigde pilasters als die aan de andere geveldelen. Uit de dakschilden hierboven steekt een dakkapel met een getoogd venster, dat is voorzien van een raam met roedenverdeling, met zink beklede wangen en een geprofileerde kroonlijst. Op de nokhoek van de linker vleugel staat een opgemetselde schoorsteen met regenkap. De rechter nokhoek is bekroond met een piron.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het linker deel van de zijgevel van de rechtervleugel bevat op de begane grond twee grote vensters en een smaller verdiepingsvenster, alle met roedenverdeling in de bovenramen. De detaillering is verder als die van de kopgevels. Het licht risalerende geveldeel er rechts van bevat een zij-ingang en een klein venster daar rechts van, die beide staan onder een klimmend traplicht met hardstenen onderdorpels. De gevelparij hier rechts van is minder hoog opgaand en zijn voorzien van rechtgesloten vensters met geprofileerde vierdelige kozijnen voor de klaslokalen. De onder platte daken staande bouwdelen aan de achterzijde zijn een symmetrisch volume in het midden met aan weerszijden een risalerend, hoger opgaand volume. Ook deze bouwdelen bevatten rechtgesloten gevelopeningen. Het rechter deel van de linker gevel bevat slechts één smal venster op de verdieping en wordt horizontaal geleed door een water- en een cordonlijst, die zijn doorgetrokken vanuit de voorgevel. Uit het dakschild boven de rechter travee steekt een dakkapel als de grotere dakkapellen boven de voorgevel. De risaliet er links van bevat een klimmend traplicht met hardstenen onderen tussendorpels en is ingevuld met kleurrijk glas-in-lood. Onder de traplichten bevindt zich een klein venster met deels getordeerd traliewerk van smeedijzer. De vensters voor de klaslokalen links van de risaliet zijn voorzien van hardstenen onderdorpels.

INTERIEUR. Van het inwendige van het gebouw is ondermeer van belnag de in vrijwel oorspronkelijke staat gebleven zijn de centrale entreepartij met tochtportaal, octogonale hal en de gangen. Deze zijn voorzien van granitvloeren, paneeldeuren binnen profiellijsten en tegellambrizingen tussen een deels nog oorspronkelijke, geprofileerde houten lijst en een hardstenen plint. Het tochtportaal is voorzien van een een plafond met profiellijsten en een hardstenen trap, waarvan het bordes is versierd met kleine mozaïeken. Een marmeren herinneringssteen aan weerszijden van de tochtdeuren vermeldt respectievelijk "Fundatie der Vrijvrouwe van Renswoude" (links) en "Weeshuis der Gereformeerden binnen Delft. Ingewijd 16 sept. 1910". De openslaande tochtdeuren bevatten getoogde ramen en staan onder een geprofileerd kalf en een vijfdelig bovenlicht met glas-in-lood. De kleine octogonale hal bevat een ingebouwde kastje aan weerszijden van de tochtdeuren en een gewelfd koepelplafond met geprofileerde ribben en deuren onder met segmentboogvormige, met glas-in-lood ingevulde bovenlichten naar de zijgangen. In beide gangen staat een stel tussendeuren tussen smalle zijlichten en een segmentboogvormig, vijfdelig bovenlicht, die is ingevuld met glas-in-lood. Het trappenhuis achter de tussendeuren aan het eind van de linker gang is intact gebleven en bevat een uit drie steektrappen samengestelde trap met natuurstenen plint en treden, betegelde stootborden, een trapbalustrade van smeedijzer met houten handlijsten en een zesdelig, met kleurrijk glas-in-lood ingevuld traplicht, waarin de tekst "IN JULI 1926 IS DIT GEBOUW OORSPRONKELIJK WEESHUIS INGERICHT ALS SCHOOLGEBOUW DER DELFTSCHE SCHOOLVEREENIGING". In een in WO II als munitiekast gebruikte trapkast staan in het Duits geschreven notities. In beide gangen van de linker dwarsvleugel bevindt zich een reeks uit lisenen doorgetrokken, segmentboogvormige togen. Ook in deze gangen staan tussendeuren onder segmentboogvormige vijfdelige bovenlichten. Een tweede trappenhuis in de linker dwarsvleugel heeft een onder een brede, segmentboogvormige toog staande korte steektrap, die het onderste deel is van een driedelige steektrap van granito. Het onderste deel van de trap heeft aan weerszijden een kolom van geglazuurde baksteen met zandstenen kop en betegelde blokvormige elementen, die getrap meelopen aan de linker wand van de trap. De linker wand van de trap is voorzien van een gekeperde tegellambrizing. De tussendeuren in de verdiepingsgang van het voorste bouwdeel staan onder een zesdelig, korbboogvormig bovenlicht met glas-in-lood. Op de verdieping is ook nog een vertrek met een balkenplafond. Enkele lokalen bevatten nog de oorspronkelijke houten lambrizing en enkele oude kasten, voorzien van een geprofileerde kroonlijst. De voormalige fundatiezaal bevat geprofileerde betimmeringen rondom de vensters en heeft ook nog een stucplafond. Een vertrek linksachter in het oudste deel van het gebouw bezit geprofileerde plafondbalken met sleutelstukken, die rusten op lisenen met geglazuurde baksteen aan de koppen. Hier en daar zijn nog delen van de houten lambrizing met profielranden bewaard gebleven. De kelder is voorzien van betonnen troggewelfjes. In de gang links van de hal bevindt zich een kopie van een reliëf van Luca della Robbia. De gang op de begane grond in de rechter dwarsvleugel bevat nog wel de gepleisterde doorgangstogen, maar is de tegellambrizing en andere oorspronkelijke kenmerken kwijtgeraakt.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering

Het weeshuis/schoolgebouw is van algemeen belang vanwege de cultuurhistorische, de architectuurhistorische en de stedenbouwkundige waarde.

Het voormalige weeshuis heeft cultuurhistorische waarde vanwege de oorspronkelijke functie en vanwege een aantal bijzondere details die hier nog aan herinneren. Het is tevens van belang als een bijzonder voorbeeld van een typologische ontwikkeling.

Het gebouw heeft architectuurhistorische waarde vanwege het bijzondere ontwerp, de rijke detaillering en het materiaalgebruik.

Het gebouw heeft stedenbouwkundige waarde als beeldbepalend onderdeel van de bebouwing aan het Koningsplein en als bijzonder en beeldbepalend onderdeel van een vrijwel gesloten gevelwand in het beschermde stadsgezicht van Delft. Het weeshuis/schoolgebouw is tevens van belang vanwege de herkenbaarheid en de grote mate van gaafheid van het exterieur en belangrijke delen van het interieur.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Sociale zorg, liefdadigheid

Functie

Weeshuis